

#38-39

(974-975)

29 желтоқсан

2023 жыл

ГАЗЕТ 2005 ЖЫЛДЫҢ 7 ҚАҢТАРЫНАН ШЫҒА БАСТАДЫ

JAS QAZAQ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЭЛЕКТРОНДЫҚ ГАЗЕТИ

ISSN 2074-283X

9 772071 898002

@jasqazaqnews

vk.com.jasqazaq

Jasqazaq

Жас қазақ

jasqazaq.kz

jasqazaqkz

Ұлу
жылы
құт-береке
әкелсін!

✓ BRENT \$79.47

✓ USD 455 T

✓ EUR 503,5 T

✓ RUB 4,95 T

«САРАПШЫЛАРДЫҢ БАҒАЛАУЫНША, ЕАЭО ЕЛДЕРІНІҢ ӘЛЕУЕТІ 600 МИЛИОНҒА ЖУЫҚ АДАМҒА ТАМАҚ ТАУЫП БЕРУГЕ ЖЕТЕДІ. СОНДЫҚТАН БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІ, ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТАЗА ЖӘНЕ ЭКСПОРТҚА БАҒДАРЛАНҒАН, ОЗЫҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТТАРҒА САЙ ӨНІМ ШЫҒАРУ МАҚСАТЫНДА ТЫҒЫЗ КООПЕРАЦИЯЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАРДЫ ЖОЛҒА ҚОЮ БАСЫМ БАҒЫТТАРЫМЫЗДЫҢ БІРІНЕ АЙНАЛУЫ КЕРЕК». САНКТ-ПЕТЕРБУРГ ҚАЛАСЫНДА ӨТКЕН ЖОҒАРЫ ЕУРАЗИЯЛЫҚ ЭКОНОМИКАЛЫҚ КЕҢЕСТІҢ (ЖЕЭК) КЕЗЕКТІ ОТЫРЫСЫНДА СӨЙЛЕГЕН СӨЗІНДЕ ПРЕЗИДЕНТ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВ ОСЫЛАЙ ДЕДІ.

Мемлекет басшысы өз сөзінде қонақжайлық көрсетіп, жиынды жоғары деңгейде ұйымдастырғаны үшін Ресей тарапына және Владимир Путинге алғыс айтты. Биылғы жылдың оңай болмағанын, әсіресе, жаһанды жайлаған тұрақсыздықтың күшейе түскенін атап өтті: «Инфляция қысымы, халықаралық логистикалық тізбектердің трансформациясы, аймақтардағы қақтығыстар, санкциялық текетірестер – әлемдік экономиканың даму қарқынын бәсеңдететін факторлардың бір парасы ғана. Осындай күрделі жағдайда Қазақстан жылдық экономикалық өсімді 4,9 пайыз көрсеткішпен қорытындылауды жоспарлап отыр. «Еуразиялық бестікке» кіретін барлық елде оң динамика байқалатыны қуантады. Әйтсе де, экономикамыздың орнықты даму траекториясын сақтау үшін 2024 жылдың сын-қатерлеріне бірлесе дайындалуымыз керек».

Президенттің пікірінше, ЕАЭО-ға мүше елдер үшін технологиялық кооперацияны экономиканың нақты секторында дамыту қажет. Озық технологияларды және инновацияларды кеңінен енгізу экономикалық бірлестіктің әлемдік аренадағы орнын

ҚАЗАҚСТАН ОДАҚТЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ СИПАТЫН АЙҚЫНДАЙТЫН ҚАҒИДАТТЫ БЕРІК ҰСТАНДЫ

нығайтады. Мемлекет басшысы бұл мәселенің жиында қабылданған «Еуразиялық экономикалық жол» декларациясында көрініс тапқанын құптады. Құжат Қытайдың «Бір белдеу, бір жол» жаһандық бастамасымен ұштасады.

ЕАЭО күллі Еуразия кеңістігін байланыстыратын стратегиялық буын қызметін атқарады. Ұйымның осы мәртебесін сақтап қалуға мүше мемлекеттердің барлық мүмкіндігі бар.

«Бұл жерде, ең алдымен, Таяу Шығыс, Иран, Пәкістан және Үндістан елдеріне шығатын «Солтүстік – Оңтүстік» дәлізін дамыту туралы сөз болып отыр. Осы орайда Қазақстан бастамасымен «Челябинск – Болашақ – Иран» бағытын іске қосу жобасының жүзеге асырыла бастағаны қуантады. Біз өз тарапымыздан еліміздегі теміржол желілері мен автомобиль жолдарының талапқа сай келмейтін учаскелерін реконструкциялауға әзірміз. Бұл

ретте Бейнеу – Маңғыстау, Мақат – Қандыағаш теміржол желісі мен Бейнеу – Шалқар автомобиль жолы туралы айтып отырмын. Көлік дәлізін одан әрі дамыту үшін Қазақстан, Ресей және Түрікменстанның логистикалық компаниялары бірлескен кәсіпорын құрып жатыр. ЕАЭО-ға мүше өзге елдердің теміржол әкімшіліктерін осы жұмысқа атсалысуға шақырамын. Қазақстан өзінің көлік-логистикалық құрылымы мен оның Еуразиялық экономикалық одақпен байланысын белсенді нығайтуда. Біз Қытайдың Сиань қаласында және Грузияның Поти портында қазақстандық терминалдардың құрылысын аяқтауға жақындадық. Ресей, Қытай, Өзбекстан және Қырғызстанмен арадағы шекарада және Каспий теңізінде 5 трансшекаралық көлік-логистикалық хабын іске қосуды жоспарлап отырмыз. Таяу жылдары 1300 шақырымдық жаңа теміржол желісінің, «Бақты» және «Қалжат»

құрғақ порттарын, сондай-ақ Иранның Бендер-Аббас қаласында теңіз портын салу жоспарланған. ЕАЭО-ға мүше мемлекеттерді өзара тиімді жобаларды бірлесе іске асыруға, соның ішінде ірі стратегиялық порттардың серіктес желілерін, логистикалық орталықтар мен пошта хабтарын салуға шақырамыз, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Күрделі кезеңде үшінші елдермен және интеграциялық бірлестіктермен сауда-экономикалық байланыстарды дамыта отырып, сыртқы саясатта ЕАЭО-ның әлеуетін кезең-кезеңімен нығайту маңызды. «Біз Иранмен Еркін сауда туралы толық форматты келісімге қол қоюды құптаймыз. Бұл ел біздің сауда-экономикалық байланысымызда маңызды рөл атқарады. Үндістан, БАӘ, Мысыр, Индонезия, Моңғолия және басқа да мүдделі елдермен осы бағыттағы мақсатты жұмысты жалғастырған жөн, – деді Мемлекет басшысы.

ҚАЛА ҚАЗАҒЫНЫҢ АУЫЛДАН КЕЛГЕН ҚАЗАҚҚА ҚАТЫСТЫ ОЙЫ ӨЗГЕРЕТІН УАҚЫТ КЕЛДІ ДЕП ЖҮРМІЗ ҒОЙ. КӨЗГЕ ШЫҚҚАН СҮЙЕЛДЕЙ БОЛЫП КӨРІНУДІҢ ДӘУРЕНІ ӨТКЕН, ТҮП ТӨРКІНІ ҚАЛАЛЫҚТАР ДАЛАЛЫҚТАРДЫ ТҮСІNETІН ЖАҒДАЙҒА ЖЕТТІ ДЕГЕН ОЙДА ЕДІК БҰЛ КҮНДЕ. ЖОҚ, ОЛАЙ ЕМЕС ЕКЕН. ӘСІРЕСЕ, ГҮЛЖАН ЕРҒАЛИЕВА АПАМЫЗ СОЛ БАЯҒЫ ӘУЕНІНЕ БАСЫП ОТЫР. КҮНКӨРІС ҚАМЫМЕН АУЫЛДАН КЕЛІП, АЛМАТЫНЫҢ АЙНАЛАСЫНДАҒЫ КҮЙІ КЕТКЕН ҮЙЛЕРДЕ ІЛДАЛДАЛАП ТҰРЫП ЖАТҚАН ҚАЗАҚТЫҢ БӘРІН «ЖАРЫМЕС» ДЕПТІ. БІР АДАМНЫҢ АВТОБУСТАҒЫ СҰМДЫҚ ӘРЕКЕТІ ҮШІН.

Гүлжан Ерғалиева Фейсбуктегі «Мұндай жарыместерге не істеуге болады?» деген жазбасында бұй дейді:

«Қаланың шет аумақтарын осындай адам еместер жайлап алған. Олар 50 шаршы метрде 30 адамнан егеуқұйрық сияқты тұрып жатыр. Әлдеқандай жұмыс іздеп сенделіп жүреді. Ұрлық жасайды. Топ болып жиналып, әлдебір ортаны қалыптастырады. Өз ережелері бойынша өмірлік кеңістікті жаулап алғысы келеді».

Әрине, ұрлықты, басқа да қылмысты әлеуметтік жағдайдың қиындығымен ақтап алуға әсте болмайды. Қылмыс жасағандардың жазасын беру керек. Ондайдың алдын алуға да әрекет еткен жөн. Ал апамыз қатты қиыс кетіпті. Бәлкім, эмоцияға беріліп кеткен шығар. Қоғамда жаныңа тиетін осындай өрескел, сұмдық жайттар көп болып жатыр. Бірақ соның бәрін Алматының, басқа да

қалалардың айналасында әрең жан бағып отырған жұрттан көру және олардың кедейлігін бетіне басу жөн емес.

«Олардың бар ойы – кедейлерге бәрін істеуге болады! Біз зардап шегушіміз! Билік, алматылықтар, байлар, ақылдылар және басқалар бізге қарыздар», – деп кекетіпті Ерғалиева ханым.

Жылы жерде, диванда отырып алып жұрттың бәрін жазғыру

БІР АДАМ ҮШІН МЫҢ АДАМДЫ «ЖАРЫМЕС» ДЕГЕН ЖӨН БЕ?

оңай. Одан да сол қаланың айналасын төңіректеген тұрғындармен өзіңіз барып сөйлесіңіз, Гүлжан апай! Сонда олардың да өзіңіз сияқты адам екенін, көпшілігінің күнделікті нәпақасын адал тауып отырғанын көресіз. Амалсыздан «50 шаршы метрде 30 адамнан егеуқұйрық сияқты тұрып жатқан» жандардың арасында да ақылдылар, алғырлар жетерлік.

Ал жарыместер қаланың қақ ортасынан да табылады.

Оразәлі
БАЙМҰРАТ

2023 ЖЫЛ: ЭКОНОМИКАДА – ӨСІМ.

11 айдағы
ЭКОНОМИКАЛЫҚ
ӨСІМ
4,9%

ШЕТЕЛДІК ТІКЕЛЕЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР:

6 айға
\$13,3 млрд
жылдық жоспар –
\$27 млрд

210 жаңа инвестициялық жоба іске қосылды

967,7
млрд теңге

19,5 мың
жұмыс орны

ЖЫЛДЫҚ ЖОСПАР

құны **1,6** трлн теңгені құрайтын **291**
инвестициялық жоба

ИНФЛЯЦИЯ ТӨМЕНДЕДІ

ҚАРАШАДА
ИНФЛЯЦИЯ
10,3%-ға дейін
БАЯУЛАДЫ

10 мың артық бизнес талаптары алынып тасталды

ШОБ-ты қолдау

209 млрд
288 млрд теңге

ШОБ өнімін шығару
6 айда

29 трлн теңге

ШОБ саласында
жұмыспен қамтылғандар

4,3 млн адам
500 мың адам

Елдің ЖІӨ-дегі
ШОБ үлесі

36,4%-ға
жетті

ӨНЕРКӘСІП САЛАСЫНДАҒЫ

126
ЖОБА ІСКЕ
ҚОСЫЛДЫ

ҚАЗАҚСТАНДА БҰҒАН ДЕЙІН ӨНДІРІЛМЕГЕН ЖАҢА ТАУАРЛАР ӨНДІРІСІ ЖОЛҒА ҚОЙЫЛДЫ

ҚАРМЕТ КОМБИНАТЫ ҚАЗАҚСТАН МЕНШІГІНЕ ҚАЙТАРЫЛДЫ

\$1,3 млрд
ИНВЕСТИЦИЯ ҚҰРАЛ-
ЖАБДЫҚТАРДЫ
ЖАҢҒЫРТУҒА,
ЗАМАНАУИ ӨНДІРІСТІК
ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ
ЕНГІЗУГЕ ЖӘНЕ
ӨНЕРКӘСІПТІК
ҚАУІПСІЗДІК
СТАНДАРТТАРЫН
ЖАҚСАРТУҒА
БАҒЫТТАЛАДЫ

ӨЗГЕРІСТЕР

488
МЛРД
ТЕҢГЕ

8,9
МЫҢ ТҰРАҚТЫ
ЖҰМЫС ОРНЫ

**АЛТЫН, КӨМІР, ТЕМІР,
МЫС, КӨМІРСУТЕК,
БОКСИТ, ПОЛИМЕТАЛЛ**
КЕН ОРЫНДАРЫ МЕМЛЕКЕТТІК
ҚОРҒА ҚАЙТАРЫЛДЫ

ШАРТТАРДЫ БҰЗҒАН
ЖЕР ҚОЙНАУЫН
ПАЙДАЛАНУШЫЛАРМЕН
54 КЕЛІСІМШАРТ
ТОҚТАТЫЛДЫ

96 ҚАТТЫ ПАЙДАЛЫ
ҚАЗБАЛАРДЫ БАРЛАУ
ЛИЦЕНЗИЯСЫ
ҚАЙТАРЫП АЛЫНДЫ

ӘЛЕУМЕТТІК САЛАДАҒЫ

908,5
МЫҢ АДАМ
ЖҰМЫСҚА
ТҰРҒЫЗЫЛДЫ

ЖАСТАРҒА ЖЕҢІЛДІКПЕН НЕСИЕ БЕРУ:

2,5%-дық
МӨЛШЕРЛЕМЕ

5,4 мың
БИЗНЕС-ЖОБА

25,4
МЛРД ТЕҢГЕ

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БАРЛЫҚ
ЖӘРДЕМАҚЫ ТҮРІ **8,5%**

БАСЫМ БАҒЫТТАР

КӘСІП АШУҒА
АРНАЛҒАН
ГРАНТТАР

ӘЛЕУМЕТТІК
ОСАЛ
САНАТТАҒЫ

9,1
МЫҢ
АЗАМАТ

1 ШІЛДЕДЕН
БАСТАП
МҮГЕДЕКТІГІ
БАР ЖӘНЕ
АСЫРАУШЫСЫНАН
АЙЫРЫЛҒАН
АДАМДАР ҮШІН
ТАҒЫ **14,5%-ға**

ЖӘРДЕМАҚЫ
1,1 ТРЛ
ТЕҢГЕДЕН АСТАМ
БӨЛІНДІ -
2 МЛН АЛУШЫ

595,7 МЫҢ АДАМ
65 МЛРД
ТЕҢГЕГЕ АТАУЛЫ
ӘЛЕУМЕТТІК КӨМЕК
АЛДЫ

МӘДЕНИЕТ & МЕДИА- 2023

Аида БАЛАЕВА,
Мәдениет және ақпарат министрі:

«Биыл наурыз айында Мемлекет басшысының Жарлығымен сөз бостандығын одан әрі қамтамасыз етуге, отандық медиасфераның бәсекеге қабілеттілігін арттыруға және ақпараттық егемендікті нығайтуға бағытталған «Ақпараттық доктрина» бекітілді. Доктринадан туындайтын аса маңызды заң жобаларының бірі «Масс-медиа туралы» заң жобасы. Бұл заң жобасын министрлік масс-медиа саласындағы заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірледі».

«МАСС-МЕДИА ТУРАЛЫ» ЗАҢ ЖОБАСЫН ӘЗІРЛЕУ

Биыл **30**
ҚАРАШАСЫНДА
ЗАҢ ЖОБАСЫ
ПАРЛАМЕНТ
Мәжілісінің
БІРІНШІ
ОҚЫЛЫМЫНДА
МАҚҰЛДАНДЫ

ДЕПУТАТТАР
ЗАҢ ЖОБАСЫНА
114 ТҮЗЕТУ
ЕНГІЗДІ
(оның **64-і**
ҚАБЫЛДАНДЫ.
10-ы
ПЫСЫҚТАЛУДА)

ҚР ПАРЛАМЕНТІ
Мәжілісінде
ЖҰМЫС ТОБЫНЫҢ
ОТЫРЫСТАРЫ
АЯСЫНДА
ТАЛҚЫЛАУ
ЖҰМЫСТАРЫ
ЖАЛҒАСУДА

ЖУРНАЛИСТЕР МЕН
Мәжіліс депутаттарының
ПІКІРІН ЕСКЕРЕ ОТЫРЫП
ӘЗІРЛЕНГЕН БАСПАСӨЗ
КАРТАСЫ ҰҒЫМЫН
АЙҚЫНДАУ ТӘСІЛДЕРІ
ҚАЙТА ҚАРАЛАТЫН
БОЛАДЫ

«ОНЛАЙН ПЛАТФОРМАЛАР ЖӘНЕ ОНЛАЙН-ЖАРНАМА ТУРАЛЫ» ҚР ЗАҢЫ ҚАБЫЛДАНДЫ

МЕМЛЕКЕТТІК ЖАСТАР САЯСАТЫНЫҢ
2023-2029 ЖЫЛДАРҒА
АРНАЛҒАН ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ БЕКІТІЛДІ

«МЕМЛЕКЕТТІК ЖАСТАР САЯСАТЫ
ТУРАЛЫ» ЗАҢҒА ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ
ТҮЗЕТУЛЕР ҚАБЫЛДАНДЫ. ЗАҢ
ЖОБАСЫНЫҢ НЕГІЗГІ НОВЕЛЛАЛАРЫНЫҢ
БІРІ ЖАСТАРДЫҢ ЖАСЫН **35** ЖАСҚА
ДЕЙІН ҰЛҒАЙТУ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ

ОНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ
ТӨМЕНДЕГІДЕЙ МАҚСАТТАРҒА
ЫҚПАЛ ЕТЕДІ:

- ✓ Жастардың әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсарту
- ✓ Білім беру және кәсіби өсу
- ✓ Жастардың қоғамның әлеуметтік-экономикалық өміріне қатысу дәрежесін арттыру

«МЕРЕЙЛІ ОТБАСЫ»

МЕРЕЙТОЙЛЫҚ ҰЛТТЫҚ
БАЙҚАУЫ ӨТТІ

10 жыл ішінде

20

МЫҢНАН АСА ОТБАСЫ ҚАТЫСТЫ

Биыл желтоқсан айында
ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЖАСТАРДЫҢ
49 өкілі «ДАРЫН»
МЕМЛЕКЕТТІК СЫЙЛЫҒЫНА ИЕ
БОЛЫП, «ТӘУЕЛСІЗДІК
ҰРПАҚТАРЫ» ГРАНТЫНЫҢ
ЖЕҢІМПАЗЫ АТАНДЫ

Тәуелсіз Қазақстан тарихында тұңғыш рет еңбегі сіңген бірқатар жазушыға

«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ХАЛЫҚ ЖАЗУШЫСЫ»

ҚҰРМЕТТІ АТАҒЫ БЕРІЛДІ

2023 жылы

35 мәдени нысан
салынды

238 жөнделді

Биыл
8 мәдениет
қайраткеріне
берілген «Халық
әртісі» құрметті
атағы да қайта
қолданысқа енді

Үстемақы келесі жылы да төленеді,
ал 2025 жылы орташа лауазымдық
жалақы шамамен 300 000 теңгені құрайды

Мәдениет және архив
ұйымдарының 65 000
қызметкерінің жалақысы
көтерілді

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫН ДАМУДЫҢ

2023-2027

АРНАЛҒАН ДАМУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУ ЖАЛҒАСТЫ

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫНЫҢ
ТАПСЫРМАСЫ БОЙЫНША

«АҚСАҚАЛ КЕҢЕСІ»

1100-ден

АСТАМ КЕҢЕСІ
ЖҰМЫС ІСТЕЙДІ

4 000

АСА ІС-ШАРА
ӨТКІЗДІ

8 000

ІС-ШАРА
ҰЙЫМДАСТЫРЫЛДЫ

ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ

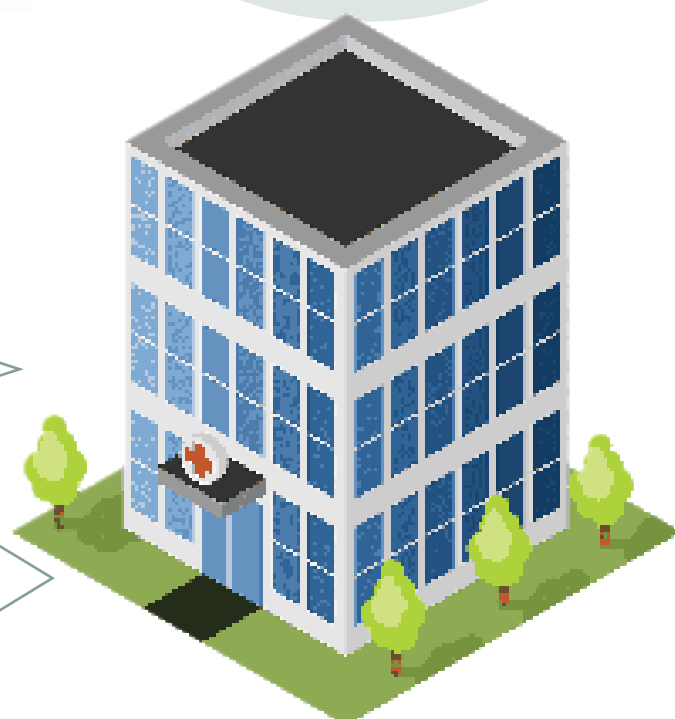

ҚАРЖЫЛАНДЫРУ
2,5 ТРЛН
ТЕҢГЕ

90 ЖАҢА ДЕНСАУЛЫҚ
САҚТАУ НЫСАНЫ САЛЫНДЫ

80 МЕДИЦИНАЛЫҚ МЕКЕМЕ ЖӨНДЕЛДІ

4 КӨПСАЛАЛЫ ОРТАЛЫҚ АУДАНДЫҚ
АУРУХАНАНЫ ҚАЙТА ЖАҢАРТУ БАСТАЛДЫ

58,8 МЛРД ТЕҢГЕГЕ **514**
БІРЛІК МЕДТЕХНИКА САТЫП АЛЫНДЫ

КӨРСЕТІЛГЕН ҚЫЗМЕТ

СТАЦИОНАРЛАРДА
3 МЛН-ҒА
ЖУЫҚ АДАМ

АЛҒАШҚЫ МЕДИЦИНАЛЫҚ-
САНИТАРЛЫҚ КӨМЕК ЖЕЛІСІНДЕ
90 МЛН АДАМ

ЖЕДЕЛ МЕДИЦИНАЛЫҚ
ЖӘРДЕМ ҚЫЗМЕТІНДЕ
8 МЛН ШАҚЫРТУ

ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӨЗГЕРІСТЕР

ТЕГІН ДӘРІ-
ДӘРМЕК –
3,9 млн
ПАЦИЕНТ

СКРИНИНГ –
8,5 млн
АДАМ

ТЕГІН КТ/МРТ
ДИАГНОСТИКАЛЫҚ
ҚЫЗМЕТТЕРІ –
1,1 млн
ТҰРҒЫН

ПРОФИЛАКТИКАЛЫҚ
ТЕКСЕРУЛЕР –
2,6 млн ауыл
ТҰРҒЫНЫ

ӨЛІМ-ЖІТІМ КӨРСЕТКІШІ ТӨМЕНДЕДІ

Жалпы өлім-жітім
көрсеткіші
5,7%-ға

Нәресте
өлімі
9,6%-ға

Ана өлімі
24,4%-ға
төмендеді

БІЛІМ БЕРУ

137 мың
оқушыға
арналған

«ЖАЙЛЫ МЕКТЕП» ҰЛТТЫҚ ЖОБАСЫ:

461 мың оқушыға арналған
217 мектептің құрылысы басталды

БІЛІМ БЕРУ ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫН ҚОЛДАУ ҚОРЫНА
(ЖЕМҚОРЛАРДАН АЛЫНҒАН ҚАРАЖАТ)

151,9 млрд
теңге түсті

1,6 млн
оқушы

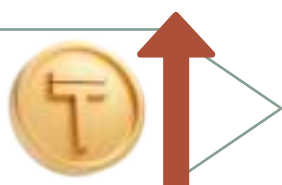
ТЕГІН ЫСТЫҚ
ТАМАҚПЕН
ҚАМТЫЛДЫ

САЛАСЫНДАҒЫ НӘТИЖЕЛЕР

165
МЕКТЕП
САЛЫНДЫ

МҰҒАЛІМДЕРДІҢ ЖАЛАҚЫСЫ **25%**

ТӘРБИЕШІЛЕРДІҢ ЖАЛАҚЫСЫ **30%**

1 ҚЫРКҮЙЕКТЕН БАСТАП ШӘКІРТАҚЫ ҰЛҒАЙТЫЛДЫ:

СТУДЕНТТЕРГЕ
20%-ҒА

МАГИСТРАНТТАР МЕН
ДОКТОРАНТТАРҒА **15%-ҒА**

КОЛЛЕДЖ СТУДЕНТТЕРІНЕ
50%-ҒА

ЖАҚЫНДА МӘЖІЛІС ДЕПУТАТЫ ДАНИЯР ҚАСҚАРАУОВ ЕЛІМІЗДЕГІ ЖЕКЕ ДЕРЕКТЕРДІҢ ҚОРҒАЛМАУЫ МЕН АЛАЯҚТЫҚ ФАКТІЛЕРІНІҢ КӨБЕЙГЕНІНЕ ДАБЫЛ ҚАҒЫП, ҚҰЗЫРЛЫ ОРГАНДАРҒА ДЕПУТАТТЫҚ САУАЛ ЖОЛДАҒАН БОЛАТЫН. ДЕПУТАТТЫҢ АЙТУЫНША, СОҢҒЫ АҚПАРАТТАРҒА СӘЙКЕС 9 АЙДА ЕЛІМІЗДЕ 15 МЫҢ ИНТЕРНЕТ АЛАЯҚТЫҚ ТІРКЕЛІПТІ. ОНЫҢ ІШІНДЕ, 3 МЫҢНАН АСТАМЫ РЕСМИ БАНКТЕРДІҢ АТЫН ЖАМЫЛЫП АЗАМАТТАРДЫ АЛДАҒАН. JASQAZAQ.KZ ТІЛШІСІ ДАНИЯР ҚАСҚАРАУОВПЕН АРНАЙЫ СҰХБАТТАСЫП, ОСЫ МӘСЕЛЕЛЕР ЖАЙЛЫ КЕҢІРЕК ӘҢГІМЕ ӨРБИТТІ.

– Данияр Алдабергенұлы, өткенде жеке деректеріміздің құпиялығы туралы Мәжілісте мәселе көтердіңіз. Өзіңіз айтқандай, интернет алаяқтығының құрбандары күн сайын көбеймесе, азаяр емес. Осыны қалай тоқтатуға болады?

– Ең алдымен ақпараттық қауіпсіздікті күшейту керек. Ол үшін электронды үкіметтің деректер базасын әркімнің қолына бермеу керек. ХҚКО, банк, салық қызметкерлері деректерді сатады деген қауесет бар ел арасында. Осы фактілерді тексеру керек, базаға кірген адамды анықтайтын жүйе ойлап табу керек. Сол арқылы тексеріп, заңсыз біреудің дерегіне қол сұққандарды қатаң жазалау керек. Сонымен қатар жауапты министрліктер алаяқтықпен күресте

ДАНИЯР ҚАСҚАРАУОВ: ЖАУАПТЫ МИНИСТРЛІКТЕР АЛАЯҚТЫҚПЕН КҮРЕСТЕ ЖҮЙЕЛІ БАҒДАРЛАМА ЖАСАУЫ ҚАЖЕТ

жүйелі бағдарлама жасауы қажет деп ойлаймын.

Жақында бір танысым хабарласты. Алаяққа 80 мың доллар аударып жіберген. Әрине, ол бұл қаржыны бірден аудармаған, біртіндеп, ақшасын көбейтемін деген оймен белгісіз шотқа сала берген. Осы сынды мысалдар өте көп. Одан бөлек, бізде нақты

статистика бар ма? Алаяқтық бойынша қанша қылмыс ашылды, оның ішінде қанша қаржы қайтарылды? Міне, бізге осы туралы нақты ақпараттар керек. Тағы бір мысал келтірейін. Жаңадан ғана тіркелген компанияға бір күнде бірнеше банктен ұсыныс түсіпті. Сонда банктер ол компания туралы деректі қайдан алды? Демек

электронды порталға енді тіркелген компанияның деректерінде қауіпсіздік болмай тұр ғой.

Жақында ғана отандық ток-шоудан шымкенттік әйелге алданғандар туралы бағдарламаны көрдім. Онда да алаяқтықтың түрлі схемасы қолданылған. Қазір интернеттің дамыған заманы. Адамдар ел алдында жүрген танымал адамдардың да жарнамасына сеніп қалып жатыр. Сондай-ақ халықтың санасында тез байып кетуге деген ұмтылыс басым.

Ал ақпарат қауіпсіздігіне келсек, оған жауапты әділет министрлігі, цифрлық даму, инновация және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі мен ішкі істер министрлігі бар. Осы жауапты органдар алаяқтықтың алдын алуда жүйелі жұмыс жүргізуі керек деп ойлаймын. Ішкі істер министрлігінің міндеті дер кезінде қылмысты анықтап, жауапты тұлғаларды ұстау. Әрине, жұмыс жасалып жатыр. Күрес жүргізілуде. Дегенмен алаяқтық күннен күнге көбейіп барады. Оның схемалары да түрленіп бара жатыр. Сондықтан мықты тосқауыл керек. Ішкі істер министрі депутаттармен кездесіп, алаяқтықпен күрес жайында статистикалық мәліметтер келтіріп, күресудің жаңа тетіктері жайында да айтып өтті. Жаңа технологиялардың да қолданылатынын сөз етті.

Киберқауіпсіздік деген мәселе бар. Жақында өздеріңіз білесіздер, элиталы тұлғаларға қызмет көрсететін қыздар мен танымал тұлғалар туралы ақпарат тарап кетті. Ол ақпарат қайдан шықты? Әрине, өз араларынан таратып жіберіп отыр, яғни оған жауапты органдарда да қалаймақан деп айтуға болады. Сондықтан осы мәселелерге қатысты

заңды күшейту керек. Бұл мәселе бүгін ғана айтыла салған дүние емес. Бұрыннан айтылып жүр. Бірақ соңғы кезде тым өршіп кетті.

– Желіде отырып халықтың қалтасын қағатындармен күрестің қалай жүргізілетінін өзге елдердің тәжірибесінен іздеп көрдіңіз бе?

– Мен әлі бұл мәселені толық зерттемедім. Мен бұл тақырыпты қайта қозғап, үн қосуды, еске салуды жөн көрдім. Құзырлы органдар мәселені шешуде қандай жұмыстар атқарып жатыр? Қандай жаңа

айыппұлыңыз бар екен. Осы нөмірге төлесеңіз болады» деп.

– Көбінесе алаяқтық жасағандардың өзге елдің азаматы екендігі айтылады. Оларды анықтау, қылмыстық жауапкершілікке тарту мен жәбірленушілердің қаржысын кері қайтару процестерін қалай жүргізуіміз керек?

– Бізде қазір IT саласы дамып келе жатыр. Жасанды интеллект жүйесі де қолға алынды. Осы саланы мықты меңгерген жастарымыздың қатары көбейіп келеді. Министрлеріміз

технология қолданып жатыр? Сол жағына қайта қозғау салу керек болды. Мәселенің екінші жағы да бар. Адамдар бұқаралық ақпарат құралдарынан алаяқтық жайында біліп жатыр. Айтылып жатыр. Соның өзінде әлі күнге алаяққа алданатындар бар арамызда. Күні кеше өзіме де хабарласты бір нөмірден. «Төленбеген

де шетелде білім алған азаматтар. Сондықтан алаяқтықпен күрес бір жүйеге келеді деген ойдамын. Біз өзіміздің тарапымыздан халықтан түскен талап-тілектерді назарға алып, мәселе көтеріп отырамыз.

– Әңгімеңізге рахмет!

**Сұхбаттасқан
Мақпал НОҒАЙБАЕВА**

БІЗДЕГІ ДҮКЕН СӨРЕЛЕРІНДЕ ТОП БОЛЫП ОЙНАЙТЫН ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ ОЙЫННЫҢ ТҮР-ТҮРІ САТЫЛАДЫ. БІРАҚ КӨБІСІ ОРЫС ТІЛІНДЕ. ОСЫНДАЙ ОЙЫНДАРДЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ НҰСҚАСЫНЫҢ БАРЫН БІРІ БІЛСЕ, БІРІ БІЛМЕЙДІ. СОНДЫҚТАН JASQAZAQ.KZ ӨЗ ОҚЫРМАНДАРЫНА ОТАНДЫҚ TEZTAP ҮСТЕЛ ОЙЫНЫН ТАНЫСТЫРУДЫ ЖӨН КӨРІП ОТЫР. ИДЕЯ АВТОРЫ – ДАНА ҚАМЗАБЕК.

– Дана, сізге TEZTAP ойынын жасау идеясы қайдан, қалай туындады? Жобаңыз жайлы толық әңгімелеп берсеңіз.

– TEZTAP ойынын алғаш 2020 жылдың аяғында шығардық. Ол пандемия енді аяқталып жатқан кез, үйде жақындарымызбен бірге болғанда ермек ететін бір ойын түрін шығарсам ғой деп жүрдім. Сол кезде ойыма осындай үстел ойыны келді. Ол кезде орыс, ағылшын тілінде осындай ойындарды достарымызбен көп ойнайтынбыз. Содан бастап кеттік. Ол жылы тәжірибе ретінде 500 данамен шығарып көрдік. Баспа туралы біліміміз де жоқ. Мен тек өзімізде жасалып, Made in Kazakhstan болғанын қаладым. Сөйтіп Астана, Қарағанды, Шымкент, Алматы қалаларынан мен қалайтын сападағы үстел ойынын шығара алатын баспахана іздедім. Ақыры бір баспаханада бастырдық. Нәтижесінде өте жақсы сападағы ойын шықты, үлкен сұранысқа ие болды. Сол үшін қуаныштымын!

– **Jasqazaq.kz оқырмандарына TEZTAP-тың ойын ережесі мен мән-мағынасын түсіндірсеңіз.**

– Ойын десе көбіміз қарапайым, балаларға арналған нәрсе деп қараймыз, негізінде адамдармен қарым-қатынас орнатуда, бір нәрсені үйренгенде, уақыт өткізуде ойыннан артық, ойыннан ұтымды формат жоқ.

TEZTAP – сөз жасырып ойнайтын ойын. Шарт бойынша картадағы сөздерді жасырып ойнау қажет. Жасыру кезінде аудармасын,

ДАНА ҚАМЗАБЕК: МАҚСАТЫМ – ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ САПАЛЫ ОЙЫН ҰСЫНУ

түбірлес сөзді қолдануға болмайды. Бұл ойын алысты жақындатып, кез келген ортаны қызықтыратын ойын.

– **Ойын қандай аудиторияға арналады? Құрастыру кезінде қандай нәрселерге ерекше назар аудардыңыз?**

– Бізде қазір ересектерге арналған TEZTAP Red және балаларға арналған TEZTAP Kids ойындары шықты. Ересектерге арналған ойында қиындығына қарай екі деңгейдегі сөздер бар.

Ал балаларға арналған TEZTAP Kids-та сөздер үш тілде, әрі иллюстрацияланған.

Ойындарды құрастыру кезінде баршаға түсінікті болатын, қызығушылық тудыратын сөздерді алдық. Оның үстіне, әр картаға танымал тұлғаның есімін,

географиялық мекендерді қостық. Карталарда краш, кринж сияқты қазіргі трендтегі сөздер де бар. Қызық болу үшін әдейі осылай жасадық.

– **TEZTAP үстел ойынын жарнамалау, қазақ аудиториясына танымал ету жағы қалай жүріп жатыр? Болашақ жоспарыңызбен де бөлісе кетсеңіз.**

– Қазір маркетингті қолға алдық. Әлеуметтік желілер арқылы, танымал тұлғаларға жарнама беру арқылы таратып жатырмыз. Көбіне @teztap.games парақшамыз арқылы таратамыз. Қазір үстел ойындары Астана мен

Алматы дүкендерде қойылған және еліміздің барлық тұрғындары тапсырыс беріп алдырта алады. Алдағы уақытта қазақ тілді ойынның түр-түрін ұсынатын компанияға айналу жоспарда бар. Қазіргі таңда біз TEZTAP атты интеллектуалдық және үстел ойындарын шығарамыз, ал келешекте ойынның басқа түрлерін де қолға аламыз.

– **Әңгімеңізге рахмет!**

Мақпал МАХАМЕТҚЫЗЫ

Бас редактор

Срайыл СМАЙЫЛ

Гүлнар АХМЕТОВА
Директор

Ғалия ҚАЛИЕВА
дизайнер/фотосуретші

Кәмшат ТӨЛЕШОВА
офис-менеджер

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Әбубәкір СМАЙЫЛОВ
Астанадағы меншікті тілші
Мақпал НОҒАЙБАЕВА редактор
Айдос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ
продюсер-менеджер

МЕНШІК ИЕСІ: «Аманат Медиа» ЖШС

Бас есепші Расима ӘКІМБЕКОВА

Редакцияның мекенжайы:

050012, Алматы қаласы, Мәуленов, 85 үй,
№83 кеңсе, 5-қабат

(Бөгенбай батыр көшесінің қиылысы)

Телефондар: 8(727) 272-43-39; 272-43-25

Бухгалтерия: тел.факс: 8(727) 272-46-22 (жарнама бөлімі)